herpy

ŻABY

Red-legged Kassina

Phlyctimantis maculatus

Phlyctimantis maculatus to smukła, nocna żaba z Afryki Wschodniej i północno-wschodniej części Republiki Południowej Afryki, o szarobrązowym, ciemno nakrapianym grzbiecie i jaskrawoczerwonych polach po wewnętrznej stronie tylnych nóg. Zamiast skakać, woli chodzić i biegać, nocą wspina się po gałęziach, a w dzień zakopuje się w podłożu. Gatunek jest odporny i można go trzymać w parach lub małych grupach, ale kijanki wyjątkowo długo przechodzą metamorfozę.

Rodzina: Hyperoliidae Dawna nazwa: *Kassina maculata; Hylambates maculatus* **Słabe toksyny skórne**

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**6-8 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny, naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Sawanna i mokradła**
Toksyny skórne	**Słabe** Umyj ręce po kontakcie i trzymaj palce z dala od oczu i ust
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**75 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 3 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-27 °C**
Temperatura w nocy	**20-23 °C**
Wilgotność	**60-80%**
Woda	**Część wodna** głębokość 5 cm
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki w wodzie**
Miejsce składania jaj	**W wodzie**
Liczba jaj w zniesieniu	**300**
Zniesienia w roku	**2-3**
Czas do wyklucia	**3-5 dni** przy 24 °C
Okres larwalny	**150-300 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Phlyctimantis maculatus to średniej wielkości, smukła żaba. Samce osiągają 6-7 cm od pyska do kloaki, samice są nieco większe i bardziej krępe, a największe osobniki dochodzą do 8 cm. Grzbiet jest srebrzystoszary do szarobrązowego, czasem zielonkawy, z lamparcim wzorem ciemnobrązowych do czarnych plam, z których każda ma jasną obwódkę. Wewnętrzna strona tylnych nóg jest jaskrawoczerwona; ten kolor widać tylko wtedy, gdy żaba się porusza, i odstrasza on drapieżniki.

Brzuch jest biały i szorstki. Żaba potrafi zmieniać ubarwienie z jasnego na ciemne, zarówno po to, by wtopić się w otoczenie, jak i by regulować temperaturę ciała. Oczy są duże, z pionowymi źrenicami, a palce mają dobrze rozwinięte przylgi, które pomagają we wspinaczce. Zamiast skakać, chodzi lub biega na tylnych nogach.

Gatunek należy do rodziny Hyperoliidae i został opisany przez Dumérila w 1853 roku jako *Hylambates maculatus*. Przez długi czas był zaliczany do rodzaju *Kassina* jako *Kassina maculata*, a w 2016 roku Portik i Blackburn przenieśli go do *Phlyctimantis*. Nowsze opracowania ponownie umieszczają go w *Hylambates*, więc wszystkie trzy nazwy rodzajowe są nadal w użyciu. Nie opisano podgatunków.

Skóra zawiera substancje obronne. *P. maculatus* wydziela charakterystyczny zapach, gdy się ją bierze do ręki, i smakuje tak źle, że wiele drapieżników ją omija. Odpowiadają za to aminy i peptydy, takie jak ceruleina i kassinina, wytwarzane przez gruczoły skórne. Działanie tych substancji na człowieka nie zostało udokumentowane, dlatego toksyczność skóry uznaje się za łagodną: myj ręce po kontakcie i trzymaj je z dala od oczu, ust i ran. Substancje te powstają w samej skórze i nic nie wskazuje na to, by osobniki z hodowli były ich pozbawione.

Występowanie i środowisko

Phlyctimantis maculatus występuje w tropikalnej i subtropikalnej części wschodniego wybrzeża Afryki: w Kenii, Tanzanii, Malawi, Mozambiku, na wschodnich nizinach Zimbabwe, w Eswatini i w północno-wschodniej części Republiki Południowej Afryki. W RPA zasięg rozciąga się od Pafuri w północno-wschodniej części prowincji Limpopo przez wschodnią Mpumalangę po nadmorskie niziny KwaZulu-Natal, między innymi w okolicach Kosi Bay, Hluhluwe i iSimangaliso; gatunek występuje też w Parku Narodowym Krugera. Jest to przede wszystkim gatunek nizinny, ale notowano go również w górach Vumba w Zimbabwe na wysokości 1 400 m n.p.m.

> **Naturalny zasięg:** Kenia, Tanzania, Malawi, Mozambik, Zimbabwe, Republika Południowej Afryki i Eswatini.

ŚRODOWISKO

Phlyctimantis maculatus zamieszkuje sawannę krzewiastą, zarośla, łąki i skraje lasów, a także bagna, mokradła, stawy i wiejskie ogrody, o ile w pobliżu jest słodka woda lub wysoka wilgotność powietrza. Wiele z tych siedlisk zamienia się w porze deszczowej w tereny podmokłe. Gatunek rozmnaża się w gęsto zarośniętych zbiornikach wodnych, na mokradłach i w stawach.

Żaba prowadzi nocny tryb życia. W dzień ukrywa się w gęstej roślinności, takiej jak trzcina i papirus, pod pniami drzew, w kątach liści bananowców albo zakopana w wilgotnej ziemi. Nocą wspina się na drzewa i wysokie krzewy, by polować. W czasie suchej zimy znajdowano ją w norach, które sama wykopała w wilgotnym mule na dnie wyschniętych zbiorników, lub pod wilgotnymi szczątkami roślinnymi. W RPA okres rozrodu zaczyna się zwykle na początku listopada i trwa do końca lutego, w zależności od opadów. Temperatura i wilgotność powietrza w miejscach występowania nie zostały udokumentowane.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Para lub trio potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 75 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), przy czym duża powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość: *Phlyctimantis maculatus* żyje głównie na ziemi, ale chętnie wspina się na wysokość około 50 cm. Użyj szkła lub PVC, bo drewno nie znosi wilgoci.

Podłoże powinno mieć 8-10 cm głębokości, by żaby mogły się zakopywać, np. włókno kokosowe, torf lub kora z warstwą mchu na wierzchu, która utrzymuje wilgoć. Zapewnij zarówno wilgotne, jak i suchsze strefy. Gałęzie, korzenie i mocne rośliny dają możliwość wspinaczki, ale większość dna zostaw wolną. Kora korkowa i gęste nasadzenia zapewniają kryjówki, a zasłonięta tylna ściana daje zwierzętom poczucie bezpieczeństwa. Codziennie usuwaj odchody, obumarłe części roślin i resztki pokarmu, a luźne elementy regularnie płucz ciepłą wodą bez środków czyszczących.

TEMPERATURA

W dzień utrzymuj w terrarium 22-27 °C, z jednym końcem nieco cieplejszym od drugiego, a nocą 20-23 °C. W wielu mieszkaniach świetlówki zapewniają większość ogrzewania, w przeciwnym razie użyj maty grzewczej, kabla grzewczego lub lampy grzewczej sterowanych termostatem. Żaby nie mogą mieć bezpośredniego kontaktu z lampami.

Mierz temperaturę termometrem, a wilgotność higrometrem i odczytuj je co najmniej raz dziennie. Właściwe zimowanie nie jest konieczne, ale okres suchy jest częścią rozmnażania (zob. Gody).

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza w dzień wynosi 60-70 %, a nocą może wzrosnąć do 70-80 %. Zraszaj co wieczór letnią wodą, najlepiej przy użyciu zraszacza sterowanego czasowo, tak aby wilgotność rosła po zgaszeniu światła. Rano wentylacja powinna ją z powrotem obniżyć: rosa na szybie i roślinach w chwili zapalenia światła jest w porządku, ale powinna wyschnąć do późnego przedpołudnia. Jeśli tak się nie dzieje, wentylacja jest niewystarczająca. Unikaj przeciągów.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Terrarium powinno mieć część wodną zajmującą około jednej czwartej dna, z około 5 cm wody i niskimi brzegami lub gałęzią, by żaby mogły łatwo wyjść. Do części wodnej i do zraszania używaj miękkiej wody o obojętnym pH, bez chloru, np. wody z odwróconej osmozy lub wody z kranu odstanej co najmniej dobę. Wodę wymieniaj co najmniej trzy razy w tygodniu, a najlepiej codziennie. Płazy wchłaniają substancje przez skórę, więc nigdy nie używaj środków czyszczących w wodzie ani w jej pobliżu.

OŚWIETLENIE I UVB

Zaleca się UVB, ponieważ sama witamina D3 w proszku nie jest pewnym rozwiązaniem. Odpowiedni jest indeks UV 2-3 w najcieplejszym miejscu (strefa Fergusona 2), z cieniem w pozostałej części terrarium, aby żaby mogły same wybierać. Szkło zatrzymuje UVB, a emisja UVB ze świetlówek spada po kilku miesiącach, czego nie widać gołym okiem, dlatego trzeba je regularnie wymieniać. Zapewnij 12-14 godzin światła dziennie sterowanego zegarem. Słabe światło nocne pozwala obserwować polujące żaby po zgaszeniu głównego oświetlenia.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

P. maculatus zjada owady, a na wolności także mniejsze żaby. W terrarium podaje się świerszcze, szarańczę, muchy, ćmy i drewnojady (Zophobas), a owady karmowe mogą być co najwyżej tak duże jak odległość między oczami żaby. Młode żaby mogą zaczynać od muszek owocowych. Dorosłe karmi się 2-3 razy w tygodniu, młode codziennie. Najlepiej karmić po zgaszeniu światła, ale większość zwierząt przyjmuje pokarm także w dzień. Usuwaj niezjedzone żywe owady, by nie niepokoiły odpoczywających żab.

Owady karmowe przed podaniem należy dobrze odżywić i oprószyć suplementem. Stały schemat to multiwitamina bogata w wapń przy każdym karmieniu, wapń z magnezem co czwarte karmienie, D3 co ósme i witamina A co dwunaste. Podawaj jednorazowo tylko kilka owadów, bo szybko otrzepują się z proszku.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

P. maculatus jest płochliwa i przez większość dnia ukrywa się lub leży zakopana. Nocą staje się aktywna, wspina się i poluje. Samce nawołują głośnym, krótkim rechotem powtarzanym w odstępach.

Gatunek można trzymać w parze lub w trio (jeden samiec i dwie samice) i nie jest on agresywny wobec osobników własnego gatunku. Zwierzęta powinny jednak być mniej więcej tej samej wielkości, bo większe żaby mogą zjadać mniejsze. Żaby nie należy brać do ręki, ponieważ substancje z ludzkiej skóry łatwo przenikają przez jej skórę. Jeśli trzeba ją przenieść, pozwól jej wejść lub wskoczyć do pojemnika. Jeśli kontakt jest nieunikniony, przed nim dokładnie opłucz ręce czystą wodą bez mydła, a po nim umyj je mydłem.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są przeciętnie większe i bardziej krępe niż samce. Samca rozpoznaje się po czarnym worku rezonansowym z często żółtą płytką skórną na wierzchu oraz po nawoływaniu. Wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej nie został udokumentowany.

GODY I KOPULACJA

Na wolności *Phlyctimantis maculatus* rozmnaża się w porze deszczowej. Samce gromadzą się przy wodzie późnym popołudniem lub wczesnym wieczorem i nawołują, najpierw z wody, ukryte pod zwisającymi roślinami, później z roślin do 50 cm nad wodą. Gotowa do rozrodu samica, która się zbliży, zostaje objęta przez samca w ampleksusie.

W niewoli naśladuje się pory roku: okres suchy trwający około dwóch do trzech miesięcy, w którym podłoże jest głębokie i utrzymywane lekko wilgotne, bo żaby się zakopują, a następnie latem okres wilgotny z wilgotnością powietrza 80-100 % i zraszaniem kilka razy dziennie. Oświetlenia i temperatury się nie zmienia. W części wodnej powinny rosnąć rośliny wodne, na których można złożyć jaja.

JAJA I KIJANKI

Jaja są składane pojedynczo lub w krótkich rzędach na roślinach tuż pod powierzchnią wody. Zniesienie liczy do 300 jaj, a samica może składać jaja dwa do trzech razy w roku. Najmniejsza liczba jaj nie została udokumentowana. Brak opieki nad potomstwem. Przenieś rośliny z jajami do osobnego zbiornika odchowowego z roślinami akwariowymi i wodą o temperaturze 24 °C.

Kijanki stają się duże i rybopodobne, osiągają do 13 cm długości i mają wysoki fałd płetwowy ogona, zaczynający się aż na głowie. Karmi się je glonami, drobno pokruszonymi płatkami dla ryb i rozgniecionymi roślinami akwariowymi. Dobra jakość wody ma kluczowe znaczenie. Niewłaściwe żywienie i złe warunki w zbiorniku odchowowym prawdopodobnie powodują deformacje, np. kijanki bez przednich kończyn lub z kończynami zniekształconymi.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

METAMORFOZA

W 24 °C wyklucie następuje po 3-5 dniach. Kijanki wyjątkowo długo przechodzą metamorfozę: zaczyna się ona po około pięciu miesiącach i kończy po około dziesięciu. Gdy metamorfoza się rozpoczyna, zbiornik trzeba przykryć siatką, by młode nie uciekły.

Gdy wyrosną przednie kończyny, umieść w zbiorniku pływające kawałki korka lub pochyłą część lądową, by młode mogły wyjść z wody, i przygotuj żywy pokarm.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode żabki po metamorfozie karmi się codziennie małymi żywymi owadami, takimi jak muszki owocowe i świeżo wyklute świerszcze, oprószonymi suplementem. Potrzebują wilgotnego, ale dobrze wentylowanego terrarium odchowowego z kryjówkami i płytką miską z wodą. Trzymaj je w grupach o zbliżonej wielkości, bo większe żaby zjadają mniejsze. Tempo wzrostu i wiek przeniesienia do terrarium dla dorosłych nie zostały udokumentowane.

Zdrowie i częste błędy

Phlyctimantis maculatus jest odporna, jeśli warunki utrzymania są właściwe. Typowe problemy to:

- Infekcje grzybicze, bakteryjne i pasożyty jelitowe, zwłaszcza w brudnym terrarium lub przy niewłaściwej wilgotności, temperaturze czy oświetleniu.
- Zakażenie od nowych zwierząt. Trzymaj je przez kilka tygodni na kwarantannie i najlepiej zleć badanie na obecność grzyba chytrydowego (Batrachochytrium dendrobatidis), który zabija żaby na masową skalę.
- Choroba kości przy niedoborze wapnia i D3. Gdy już się rozwinie, trudno ją wyleczyć.
- Deformacje podczas metamorfozy, prawdopodobnie z powodu niewłaściwego pokarmu dla rodziców lub kijanek.

Zwróć się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli żaba staje się mniej aktywna, chudnie, słabo je, ma zmiany skórne lub nieprawidłowe odchody. Najlepiej zabierz świeże odchody do badania.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.